

ปัจจัยที่มีผลต่อการอนามัยในด้านสุขาภิบาลของประชากรใน เขตชุมชน  
แออัดที่ปรับปรุงแล้ว

ในบทนี้จะกล่าวถึงอนามัยในด้านของการสุขาภิบาลทั้งนี้ เพราะว่าสุขภาพอนามัยของคน จะดีหรือไม่ ในเบื้องต้นนั้นการสุขาภิบาลเป็นสิ่งจำเป็นที่สุด เป็นเครื่องชี้ถึงการมีสุขภาพร่างกาย ที่ดีของบุคคลได้เป็นอย่างดี และการสุขาภิบาลในที่นี้หมายถึง น้ำดื่ม น้ำใช้ การกำจัดขยะ และการมีทางระบายน้ำภายในบริเวณบ้าน ลักษณะสุขาภิบาลที่กล่าวมานี้เป็นการดำเนินชีวิตประจำวัน ของคนเราทั่วไป ในเรื่องของน้ำดื่ม น้ำใช้ ควรจะเป็นน้ำประปา น้ำกรอง หรือน้ำต้ม ไม่ควร ใช้น้ำคลอง น้ำแม่น้ำหรือที่ไม่ใช่ น้ำประปา ซึ่งสะอาดไม่เพียงพอ อาจจะเป็นโรคต่าง ๆ ได้

ส่วนในเรื่องของการกำจัดขยะนั้น ถ้าจะให้ถูกต้องแล้ว ควรมีที่ทิ้งขยะ เช่น ถังขยะ และมีฝาปิดเพื่อป้องกันแมลงและการกระจายเชื้อโรค ไม่ใช่ทิ้งทั่วไปหรือไม่มีฝาปิด ซึ่งจะมีอันตราย คือสุขภาพอนามัยได้ สำหรับ เรื่องของทางระบายน้ำภายในบริเวณบ้านนั้น ควรมีเพื่อระบายน้ำ ที่ไหลลงสู่ท่อน้ำสาธารณะ เพราะว่าน้ำสกปรกเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรคอย่างดี ฉะนั้นทุกบ้านควรมีทาง ระบายน้ำ เพื่อสุขภาพอนามัยที่ดีของประชากรในชุมชน

ปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการอนามัยในด้านสุขาภิบาลในที่นี้แบ่งออกได้ดังนี้คือ

1. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ
2. ปัจจัยทางด้านประชากร ได้แก่ อายุของภรรยา จำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน
3. ปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่ การดูแลรักษาโครงการสุขภาพ และการพึ่งวิทยุ รายการสุขภาพ

ในเรื่องของสุขาภิบาลที่เกี่ยวข้องกับน้ำดื่ม น้ำใช้ แบ่งได้ดังนี้

1. ผู้ที่ดื่ม น้ำและใช้น้ำ น้ำประปา น้ำต้ม น้ำกรอง จัดว่าเป็นผู้ที่มีสุขาภิบาลที่ดี
2. ผู้ที่ดื่ม น้ำและใช้น้ำ น้ำฝน น้ำคลอง และน้ำในแม่น้ำ จัดว่าเป็นผู้ที่มีสุขาภิบาลไม่ดี

ในเรื่องของสุขภาพที่เกี่ยวกับการกำจัดขยะ แบ่งได้ดังนี้

1. ผู้ที่ทิ้งขยะโดยที่มีใส่ขยะและมีฝาปิดมิดชิดป้องกันแมลงวันและการแพร่เชื้อโรค จัดว่า เป็นผู้ที่มีสุขภาพที่ดี
2. ผู้ที่ทิ้งขยะไม่เป็นที่ เป็นทาง ทิ้งไว้ข้างบ้าน มีที่ใส่แต่ไม่มีฝาปิด ทำให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อโรค จัดว่า เป็นผู้ที่มีสุขภาพไม่ดี

ในเรื่องสุขภาพที่เกี่ยวกับบ้านที่มีทางระบายน้ำ แบ่งได้ดังนี้

1. ผู้ที่บ้านมีทางระบายน้ำ จัดเป็นผู้ที่มีสุขภาพที่ดี
  2. ผู้ที่บ้านไม่มีทางระบายน้ำ จัดเป็นผู้ที่มีสุขภาพที่ไม่ดี
1. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ

อาชีพ จากการศึกษาวิจัยในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพและวิธีการเตรียมน้ำให้สะอาดก่อนดื่ม พบว่า อาชีพที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อวิธีการเตรียมน้ำให้สะอาดก่อนดื่ม (อุทซงศ์ ภูษทลบุตร 2524 : 122) ในการศึกษาครั้งนี้ จะได้แยกพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของสตรีกับตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสุขภาพ ดังต่อไปนี้

1.1 ลักษณะของน้ำดื่ม

เมื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของภรรยา กับน้ำที่ใช้น้ำดื่มในบ้าน ตารางที่ 38 พบว่า สตรีทุกกลุ่มอาชีพส่วนใหญ่จะดื่มน้ำประปา โดยเฉพาะกลุ่มที่ใช้วิชาชีพสูงสุด ร้อยละ 93.2 รองลงมาคือสตรีกลุ่มค้าขายร้อยละ 81.2 และกลุ่มแม่บ้านร้อยละ 78.1 โดยที่การใช้น้ำประปาเป็นน้ำดื่มมีร้อยละต่ำสุดใน 2 กลุ่มอาชีพได้แก่ อาชีพบริการ และการใช้แรงงาน ร้อยละ 67.4 และ 68.1 ตามลำดับ

เมื่อนำการศึกษามาพิจารณาร่วมด้วย พบว่าแบบแผนยังคง เป็นเช่นเดิม และมีข้อน่าสังเกตว่า ในระดับการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สตรีกลุ่มแม่บ้านดื่มน้ำประปาสูงถึงร้อยละ 86.8 และ 79.3 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ โดยที่ใน 2 กลุ่มระดับการศึกษานี้ จำนวนสตรีที่ประกอบอาชีพด้านวิชาชีพมีเพียง 2 รายที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และไม่มีเลย ในกลุ่มการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 จึงไม่สามารถเปรียบเทียบ

เทียบได้ สำหรับในระดับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สตรีกลุ่มวิชาชีพและกลุ่มค้าขาย ดื่มน้ำประปาสูงสุดคือร้อยละ 97.6 และ 83.4 ตามลำดับ เมื่อทดสอบด้วยค่าสถิติไคร์-สแควร์ ( $x^2$ ) พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือค่าไคร์-สแควร์ ( $x^2$ ) = 17.27 แสดงว่า อาชีพของภรรยามีความสัมพันธ์กับน้ำดื่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

### 1.2 ลักษณะของน้ำใช้

ความสัมพันธ์ระหว่าง อาชีพของภรรยากับน้ำใช้ที่ใช้น้ำในบ้านในตารางที่ 39 พบว่า สตรีทุกกลุ่มอาชีพส่วนใหญ่จะใช้น้ำประปาโดยที่ในกลุ่มสตรีที่ใช้วิชาชีพจะมีจำนวนสูงสุด ร้อยละ 97.4 ในขณะที่กลุ่มสตรีที่ประกอบอาชีพค้าขาย และการใช้แรงงานมีสัดส่วนของการใช้น้ำประปา เป็นน้ำใช้ต่ำสุด ได้แก่ ร้อยละ 83.0 และ 84.9 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจากระดับการศึกษา พบว่า มีแนวโน้มการใช้น้ำประปาสูงขึ้น เมื่อระดับการศึกษาของทุกกลุ่มอาชีพสูงขึ้นในระดับการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มอาชีพบริการและใช้แรงงานใช้น้ำประปาค่าสุดคือร้อยละ 62.5 และ 75.0 ตามลำดับ ส่วนในระดับผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สตรีกลุ่มที่ใช้วิชาชีพและบริการ ใช้น้ำประปาสูงสุดคือร้อยละ 100.0 และ 91.2 ตามลำดับ สตรีกลุ่มที่ใช้วิชาชีพยังใช้น้ำประปา เป็นน้ำใช้ในร้อยละที่สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในระดับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วย เมื่อทดสอบด้วยค่าสถิติไคร์-สแควร์ ( $x^2$ ) พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือค่าไคร์-สแควร์ ( $x^2$ ) = 21.36 แสดงว่าอาชีพของภรรยา มีความสัมพันธ์กับการใช้น้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 38 ร้อยละของน้ำดื่ม จำแนกตามอาชีพของภรรยา และการศึกษาของภรรยา

การศึกษาของภรรยา และอาชีพของภรรยา	ลักษณะของน้ำดื่ม		
	น้ำประปา	น้ำคลอง, น้ำฝน	รวม
<b>รวมทุกระดับการศึกษา</b>			
การใช้วิชาชีพ	93.2	6.8	6.1 (38)
การค้าขาย	81.2	18.8	16.3 (101)
การบริการ	67.4	32.6	7.4 (46)
การใช้แรงงาน	68.1	31.9	21.3 (132)
แม่บ้าน	78.1	21.9	48.9 (302)
<b>รวม</b>	<b>74.8 (463)</b>	<b>25.2 (156)</b>	<b>100.0 (619)</b>
<b>ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา 4</b>			
การใช้วิชาชีพ	-	-	-
การค้าขาย	67.5	12.5	22.9 (24)
การบริการ	62.5	37.5	7.6 (8)
การใช้แรงงาน	65.0	35.0	19.0 (20)
แม่บ้าน	86.8	13.2	50.5 (53)
<b>รวม</b>	<b>80.0 (85)</b>	<b>19.0 (20)</b>	<b>100.0 (105)</b>
<b>จบชั้นประถมศึกษา 4</b>			
การใช้วิชาชีพ			0.5 (2)
การค้าขาย	78.4	21.5	17.2 (65)
การบริการ	67.6	32.4	9.0 (34)
การใช้แรงงาน	68.1	31.9	24.8 (94)
แม่บ้าน	79.3	20.7	48.5 (184)
<b>รวม</b>	<b>75.5 (186)</b>	<b>24.5 (93)</b>	<b>100.0 (379)</b>

ตารางที่ 3๙ (ต่อ)

การศึกษาของภรรยา และอาชีพของภรรยา	ลักษณะของน้ำดื่ม		
	น้ำประปา	น้ำคลอง, น้ำฝน	รวม
<u>สูงกว่าชั้นประถมปีที่ 4</u>			
การใช้วิชาชีพ	97.6	2.4	26.7 (36)
การค้าขาย	83.4	16.6	8.9 (12)
การบริการ			3.0 (4)*
การใช้แรงงาน	72.2	27.8	13.3 (18)
แม่บ้าน	67.7	32.3	38.1 (65)
รวม	68.1 (92)	31.9 (43)	100.0 (135)

\* น้อยกว่า 5 ราย

$$\chi^2 = 17.27 \quad P\text{-Value} < 0.05.$$

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



## ตารางที่ ๑๑ ร้อยละของน้ำใช้ จำแนกตามอาชีพของภรรยาและการศึกษาของภรรยา

การศึกษาของภรรยา และอาชีพของภรรยา	ลักษณะของน้ำใช้		
	น้ำประปา	น้ำคลอง, น้ำฝน	รวม
<b>รวมทุกระดับการศึกษา</b>			
การใช้วิชาชีพ	97.4	2.6	6.1 (38)
การค้าขาย	83.0	17.0	16.2 (100)
การบริการ	86.9	13.1	7.4 (46)
การใช้แรงงาน	84.9	15.1	21.4 (132)
แม่บ้าน	85.7	14.3	48.9 (302)
รวม	86.0 (531)	14.0 (87)	100.0 (618)
<b>ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา 4</b>			
การใช้วิชาชีพ	-	-	-
การค้าขาย	79.2	20.8	22.9 (24)
การบริการ	62.5	37.5	7.6 (8)
การใช้แรงงาน	75.0	25.0	19.0 (20)
แม่บ้าน	88.7	11.3	50.5 (53)
รวม	81.9 (86)	18.1 (19)	100.0 (105)
<b>จบชั้นประถมศึกษา 4</b>			
การใช้วิชาชีพ	100.0	-	0.5 (2)
การค้าขาย	83.1	16.9	17.2 (65)
การบริการ	91.2	8.8	9.0 (34)
การใช้แรงงาน	85.1	14.9	24.8 (94)
แม่บ้าน	83.7	16.3	48.5 (184)
รวม	84.7 (321)	15.3 (58)	100.0 (379)

ตารางที่ ๕๑ (ต่อ)

การศึกษาของภรรยา และอาชีพของภรรยา	ลักษณะของน้ำใช้		
	น้ำประปา	น้ำคลอง, น้ำฝน	รวม
<u>สูงกว่าชั้นประถมปีที่ 4</u>			
การใช้วิชาชีพ	97.2	2.8	26.9 (36)
การค้าขาย	90.9	9.1	8.2 (11)
การบริการ			3.0 (4)*
การใช้แรงงาน	94.4	5.6	13.4 (18)
แม่บ้าน	89.3	10.8	48.5 (65)
รวม :	92.5 (12)	7.5 (10)	100.0 (134)

\* น้อยกว่า 5 ราย

$$x^2 = 21.36 \quad P - \text{Value} < 0.05$$

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

### 1.3 ทางระบายน้ำ

ในเรื่องที่เกี่ยวกับอาชีพของภรรยาที่บ้านที่มีทางระบายน้ำนั้น ในตารางที่ 40 พบว่า ส่วนใหญ่ของสตรีกลุ่มอาชีพต่าง ๆ บ้านจะไม่มีทางระบายน้ำ โดยเฉพาะกลุ่มสตรีที่มีอาชีพบริการและใช้แรงงานมีจำนวนสูงสุด ถึงร้อยละ 66.7 และ 64.3 ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มที่ใช้วิชาชีพมีจำนวนต่ำสุดร้อยละ 44.1 ถัดไปได้แก่กลุ่มค้าขายร้อยละ 57.1

เมื่อนำปัจจัยการศึกษามาพิจารณาร่วมด้วย พบว่าแบบแผนดังกล่าวแปรผันไปโดยที่กลุ่มที่ระดับการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มที่ใช้แรงงานบ้านไม่มีทางระบายน้ำ สูงสุดถึงร้อยละ 89.5 ในขณะที่ในระดับการศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สตรีอาชีพบริการ บ้านไม่มีทางระบายน้ำสูงสุตร้อยละ 67.2 และในกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มแม่บ้านสูงสุตร้อยละ 62.5 ที่มีข้อที่น่าสังเกตว่าสตรีที่ประกอบอาชีพด้านวิชาชีพยังเป็นกลุ่มที่บ้านไม่มีทางระบายน้ำ ในสัดส่วนที่ต่ำสุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอาชีพอื่น ในขณะที่กลุ่มอาชีพบริการ จัดอยู่ในระดับต่ำถัดมา เมื่อทดสอบด้วยค่าสถิติไคร้-สแควร์ ( $\chi^2$ ) พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ คือค่าไคร้-สแควร์ ( $\chi^2$ ) = 6.53 แสดงว่าอาชีพของภรรยาไม่มีความสัมพันธ์กับบ้านที่มีการระบายน้ำ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

### 1.4 การกำจัดขยะ

เมื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของภรรยากับการกำจัดขยะ ตารางที่ 41 พบว่า ส่วนใหญ่สตรีทุกกลุ่มอาชีพจะมีที่เก็บขยะ แต่กลุ่มสตรีแม่บ้านมีร้อยละต่ำที่สุด มีเพียงร้อยละ 52.3 ถัดมาได้แก่กลุ่มสตรีที่ทำงานใช้แรงงานร้อยละ 57.6 ส่วนกลุ่มสตรีที่มีที่เก็บขยะสูงสุด ได้แก่ สตรีที่มีอาชีพบริการร้อยละ 69.6 เป็นที่น่าสังเกตว่าสตรีที่ประกอบอาชีพที่ใช้วิชาชีพมีที่เก็บขยะไม่สูงเท่าที่ควรคือร้อยละ 60.5

เมื่อนำปัจจัยการศึกษามาพิจารณาร่วมด้วย พบว่าแบบแผนไม่ชัดเจนนัก ถึงแม้สตรีที่ประกอบอาชีพบริการจะยังมีการกำจัดขยะสูงสุด ในระดับการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่ในระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 สตรีที่มีอาชีพใช้แรงงานบ้านมีการกำจัดขยะต่ำสุด ร้อยละ 50.0 ในขณะที่ในระดับการศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สัดส่วนดังกล่าวต่ำสุด ในกลุ่มสตรีที่เป็นแม่บ้าน ร้อยละ 47.3 ในระดับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสตรีที่ประกอบอาชีพค้าขายมีการกำจัดขยะสูงสุดคือร้อยละ 66.7 ในขณะที่กลุ่มอาชีพอื่น ๆ



ที่เหลืออีก 4 กลุ่มอาชีพที่มีระดับการกำจัดขยะในระดับสูง เช่นกัน และแทบจะไม่แตกต่างกันเลย โดยที่มีร้อยละของการกำจัดขยะอยู่ในช่วงร้อยละ 61.1-61.5 เมื่อทำการทดสอบด้วยค่าสถิติไคร-สแควร์ ( $\chi^2$ ) ก็พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอาชีพกับการอนามัยด้านสุขาภิบาลโดยใช้ตัวแปรด้านลักษณะน้ำดื่ม น้ำใช้ ทางระบายน้ำ และการกำจัดขยะในบ้าน หอสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ที่เด่นชัด ปรากฏในสตรีที่ประกอบอาชีพด้านวิชาชีพ ซึ่งใช้น้ำประปา เป็นน้ำดื่ม น้ำใช้ และบ้านมีทางระบายน้ำในสัดส่วนที่สูงกว่าอาชีพอื่น ซึ่ง เมื่อควบคุมด้วยตัวแปรด้านการศึกษาของสตรี ก็พบว่ายังเป็นจริงในทุกระดับการศึกษา อย่างไรก็ตามสตรีกลุ่มวิชาชีพ ถึงแม้จะมีการกำจัดขยะในบ้านโดยมีที่เก็บอยู่ในระดับสูง แต่ก็ไม่สูงสุด ในขณะที่อัตราการมีที่เก็บขยะสูงสุดอยู่ในกลุ่มของสตรีอาชีพบริการ และเป็นจริง เมื่อนำปัจจัยการศึกษาของสตรี เข้ามาพิจารณาด้วย จากผลการวิเคราะห์ในบทที่ 3 ก็แสดงว่าสตรีในกลุ่มบริการนี้มีความทันสมัย ในด้านการรักษาพยาบาล โดยมีแนวโน้มจะไปทางกลุ่มสตรีที่ประกอบอาชีพด้านวิชาชีพ

แต่เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มที่มีการสุขาภิบาลไม่ดี จาก 4 ตัวแปรที่กล่าวข้างต้น พบว่าไม่มีแบบแผนที่แน่นอน ในด้านน้ำดื่มในบ้าน สัดส่วนของการใช้น้ำประปา เป็นน้ำดื่มต่ำสุดในกลุ่มอาชีพบริการและกลุ่มการใช้แรงงาน ในขณะที่สัดส่วนการใช้น้ำประปา เป็นน้ำใช้ต่ำสุดในกลุ่มค้าขายถัดมาได้แก่กลุ่มที่ใช้แรงงาน เมื่อพิจารณาถึงตัวแปรด้านทางระบายน้ำในบ้าน พบว่า กลุ่มอาชีพบริการมีทางระบายน้ำในบ้านคิดเป็นร้อยละต่ำที่สุด รองลงมาได้แก่ กลุ่มที่ใช้แรงงาน เกี่ยวกับการกำจัดขยะ กลุ่มที่มีที่เก็บขยะในบ้านในสัดส่วนต่ำสุด ได้แก่ กลุ่มแม่บ้าน ถัดมาได้แก่ กลุ่มที่ใช้แรงงาน ตัวแปรเหล่านี้ส่วนใหญ่ เมื่อควบคุมด้วยปัจจัยด้านการศึกษาของสตรี แล้วพบว่าแบบแผนไม่ชัดเจนนัก ถ้าพิจารณาสรุปจากที่กล่าวข้างต้น ก็พอกล่าวได้ว่า สตรีกลุ่มที่ใช้แรงงานโดยทั่วไปแล้วมีการอนามัยด้านสุขาภิบาลที่ไม่ดีนัก เมื่อเทียบกับกลุ่มอาชีพอื่น ๆ

ตารางที่ 40 ร้อยละของบ้านที่มีทางระบายน้ำ จำแนกตามอาชีพของภรรยาและการศึกษา  
ของภรรยา

การศึกษาของภรรยา และอาชีพของภรรยา	บ้านที่มีทางระบายน้ำ		รวม
	มี	ไม่มี	
<b>รวมทุกระดับการศึกษา</b>			
การใช้วิชาชีพ	55.9	44.1	5.6 (34)
การค้าขาย	42.9	57.1	16.2 (98)
การบริการ	33.3	66.7	7.5 (45)
การใช้แรงงาน แม่บ้าน	35.7	64.3	21.4 (129)
รวม	38.2 (231)	61.8 (373)	100.0 (604)
<b>ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
การใช้วิชาชีพ	-	-	-
การค้าขาย	37.5	62.5	23.8 (24)
การบริการ	28.6	71.4	6.9 (7)
การใช้แรงงาน แม่บ้าน	10.5	89.5	18.8 (19)
รวม	32.7 (33)	67.3 (68)	100.0 (101)
<b>จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
การใช้วิชาชีพ			0.5 (2)*
การค้าขาย	43.5	56.5	16.6 (62)
การบริการ	32.4	67.6	9.1 (34)
การใช้แรงงาน แม่บ้าน	38.0	62.0	24.7 (92)
รวม	37.5 (140)	62.5 (233)	100.0 (373)

ตารางที่ 40 (ต่อ)

การศึกษาของภรรยา และอาชีพของภรรยา	บ้านที่มีทางระบายน้ำ		รวม
	มี	ไม่มี	
<u>สูงกว่าชั้นประตุมิติที่ 4</u>			
การใช้วิชาชีพ	53.1	46.9	24.6 (32)
การค้าขาย	50.0	50.0	9.2 (12)
การบริการ			3.1 (4)*
การใช้แรงงาน	50.0	50.0	13.8 (18)
แม่บ้าน	37.5	62.5	49.3 (64)
รวม	44.6 (58)	55.4 (72)	100.0 (130)

\* น้อยกว่า 5 ร้อย

$$\chi^2 = 6.53 \quad P\text{-Value} > 0.05$$

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 41 ร้อยละของการกำจัดขยะ จำแนกตามอาชีพของภรรยาและการศึกษาของภรรยา

การศึกษาของภรรยา และอาชีพของภรรยา	การกำจัดขยะ		รวม
	มีที่เก็บ	ไม่มี	
<b>รวมทุกระดับการศึกษา</b>			
การใช้วิชาชีพ	60.5	39.5	6.1 (38)
การค้าขาย	64.0	36.0	16.2 (100)
การบริการ	69.6	30.4	7.4 (46)
การใช้แรงงาน	57.6	42.4	21.4 (132)
แม่บ้าน	52.3	47.7	48.9 (302)
<b>รวม</b>	<b>57.1 (353)</b>	<b>42.9 (265)</b>	<b>100.0 (618)</b>

**ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**

การใช้วิชาชีพ	-	-	-
การค้าขาย	62.5	37.5	22.9 (24)
การบริการ	75.0	25.0	7.6 (8)
การใช้แรงงาน	50.0	50.0	19.0 (20)
แม่บ้าน	58.5	41.5	50.5 (53)
<b>รวม</b>	<b>59.0 (62)</b>	<b>41.0 (43)</b>	<b>100.0 (105)</b>

**จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**

การใช้วิชาชีพ			0.5 (2)*
การค้าขาย	64.1	35.9	16.9 (64)
การบริการ	67.6	32.4	9.0 (34)
การใช้แรงงาน	58.5	41.5	24.9 (94)
แม่บ้าน	47.3	52.7	48.7 (184)
<b>รวม</b>	<b>54.8 (207)</b>	<b>45.2 (171)</b>	<b>100.0 (378)</b>

## ตารางที่ 41 (ต่อ)

การศึกษาของภรรยา และอาชีพของภรรยา	การกำจัดขยะ		รวม
	มีที่เก็บ	ไม่มี	
<u>สูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</u>			
การใช้วิชาชีพ	61.1	38.9	26.7 (36)
การค้าขาย	66.7	33.3	8.9 (12)
การบริการ			3.0 (4)*
การใช้แรงงาน	61.1	38.9	13.3 (18)
แม่บ้าน	61.5	38.5	48.1 (65)
รวม	62.2 (84)	37.8 (51)	100.0 (135)

\* น้อยกว่า 5 ราย

$$\chi^2 = 7.87 \quad P\text{-Value} > 0.05$$

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## 2. ปัจจัยทางด้านประชากร

ปัจจัยทางด้านประชากรที่น่ามาวิเคราะห์ ได้แก่ อายุของภรรยา จำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน และจำนวนสมาชิกในบ้านทั้งหมด

### 2.1 อายุของภรรยา

อายุของภรณาน่าจะมีความสัมพันธ์กับการอนามัยด้านสุขภาพของครอบครัว แต่จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับวิธีการเตรียมน้ำให้สะอาดก่อนดื่ม พบว่าอายุไม่มีผลต่อวิธีการเตรียมน้ำให้สะอาด (อุซซงค์ ฤๅทลบุตร 2524:139) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอายุกับตัวแปรการอนามัยด้านสุขภาพ จะพิจารณาตามลำดับดังนี้

#### 2.1.1 ลักษณะของน้ำดื่ม

ความสัมพันธ์ระหว่างอายุของภรณากับน้ำที่ใช้อิ่มในบ้านแสดงไว้ในตารางที่ 42 ซึ่งพบว่าสตรีทุกกลุ่มอายุส่วนใหญ่ใช้น้ำประปา เป็นน้ำดื่ม แต่ความแตกต่างระหว่างกลุ่มอายุมีไม่มากนัก โดยที่สตรีกลุ่มอายุน้อย 15-25 ปี ใช้น้ำประปา เป็นน้ำดื่มในร้อยละต่ำสุดคือร้อยละ 71.5 เทียบกับกลุ่มสตรีอายุ 36-49 ปี ซึ่งใช้น้ำประปา เป็นน้ำดื่มในร้อยละที่สูงสุด ร้อยละ 77.0

เมื่อควบคุมด้วยปัจจัยด้านการศึกษาของสตรี พบว่า มีความแปรผันไปในแต่ละระดับการศึกษา โดยที่ไม่มีแบบแผนที่แน่นอนเลย โดยที่เมื่อพิจารณาในแต่ละระดับการศึกษาแล้ว ความแตกต่างในเรื่องน้ำดื่มของแต่ละกลุ่มอายุนั้นมีไม่มากนัก

#### 2.1.2 ลักษณะของน้ำใช้

ความสัมพันธ์ระหว่างอายุของภรณากับน้ำใช้ในบ้านมีลักษณะคล้ายกันกับลักษณะของน้ำดื่มที่กล่าวข้างต้นอยู่ไม่น้อย (ตารางที่ 43) กล่าวคือ สตรีทุกกลุ่มอายุส่วนใหญ่ใช้น้ำประปา เป็นน้ำใช้ โดยที่แทบจะไม่มี ความแตกต่างในแต่ละกลุ่มอายุ โดยที่กลุ่มอายุน้อยใช้น้ำประปา เป็นน้ำใช้สูงสุด ร้อยละ 90.0 และกลุ่มอายุ 36-49 ปี ใช้น้ำใช้ร้อยละ 88.0

เมื่อนำปัจจัยด้านการศึกษาของสตรีเข้ามาพิจารณาด้วย ไม่พบว่ามีแผนกที่แน่นอนในแต่ละระดับการศึกษา ในระดับการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา 4 สตรีกลุ่มอายุ 15-25 ปี ใช้น้ำประปาเป็นน้ำใช้ในสัดส่วนที่สูงสุด ร้อยละ 95.3 แต่ในกลุ่มระดับการศึกษาจบชั้นประถมศึกษา 4 และสูงกว่าชั้นประถมศึกษา 4 กลับเป็นกลุ่มอายุ 36-49 ปี ที่ใช้น้ำประปาเป็นน้ำใช้สูงสุด ร้อยละ 88.2 และร้อยละ 100 ตามลำดับ



ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 42 ร้อยละของน้ำดื่ม จำแนกตามอายุของภรรยาและการศึกษาของภรรยา

การศึกษาของภรรยา และอายุของภรรยา	ลักษณะของน้ำดื่ม		
	น้ำประปา	น้ำคลอง, น้ำฝน	รวม
<b>รวมทุกระดับการศึกษา</b>			
15- 25	71.5	28.5	29.0(179)
26- 35	75.4	24.6	41.4(256)
36- 49	77.0	23.0	29.6(183)
<b>รวม</b>	<b>74.7(262)</b>	<b>25.3(156)</b>	<b>100.0(618)</b>
<b>ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา 4</b>			
15-25	76.2	23.8	20.0(21)
26-35	84.7	15.4	37.1(39)
36-49	80.0	20.0	42.9(45)
<b>รวม</b>	<b>81.0(85)</b>	<b>19.0(20)</b>	<b>100.0(105)</b>
<b>จบชั้นประถมศึกษา 4</b>			
15-25	73.7	26.3	25.1(95)
26-35	77.0	25.0	43.4(164)
36-49	77.3	22.7	31.5(119)
<b>รวม</b>	<b>75.4(285)</b>	<b>24.6(93)</b>	<b>100.0(378)</b>
<b>สูงกว่าชั้นประถมศึกษา 4</b>			
15-25	66.6	33.4	46.7(63)
26-35	69.8	30.2	39.3(53)
36-49	68.4	31.6	14.1(9)
<b>รวม</b>	<b>68.1(92)</b>	<b>31.9(43)</b>	<b>100.0(135)</b>

$$\chi^2 = 4.04$$

P-Value > 0.05



ตารางที่ 43 ร้อยละของน้ำใช้ จำแนกตามอายุของภรรยาและการศึกษาของภรรยา

การศึกษาของภรรยา และอายุของภรรยา	ลักษณะของน้ำใช้		
	น้ำประปา	น้ำคลอง, น้ำฝน	รวม
<b>รวมทุกระดับการศึกษา</b>			
15-25	90.0	10.0	29.0(179)
26-35	82.0	18.0	41.3(255)
36-49	88.0	12.0	29.7(183)
<b>รวม</b>	<b>86.0(531)</b>	<b>14.0(86)</b>	<b>100.0(617)</b>
<b>ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
15-25	95.3	4.7	20.0(21)
26-35	74.3	25.7	37.1(39)
36-49	82.2	17.8	42.9(451)
<b>รวม</b>	<b>81.9(86)</b>	<b>18.1(19)</b>	<b>100.0(105)</b>
<b>จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
15-25	86.3	13.7	25.1(95)
26-35	81.7	18.3	43.4(164)
36-49	88.2	11.8	31.5(119)
<b>รวม</b>	<b>85.0(321)</b>	<b>15.0(57)</b>	<b>100.0(378)</b>
<b>สูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
15-25	93.7	6.3	47.0(63)
26-35	88.5	11.5	38.81(52)
36-49	100.0	-	14.2(19)
<b>รวม</b>	<b>92.5(124)</b>	<b>7.5(10)</b>	<b>100.0(134)</b>

$$\chi^2 = 11.28$$

$$P\text{-Value} > 0.05$$

### 2.1.3 การระบายน้ำ

เมื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างอายุของภรรยากับบ้านที่มีทางระบายน้ำ ตารางที่ 44 พบว่าส่วนใหญ่สตรีทุกกลุ่มอายุบ้านไม่มีทางระบายน้ำ แต่มีลักษณะที่ว่า ร้อยละของบ้านที่มีทางระบายน้ำ เพิ่มสูงขึ้นตามอายุของสตรี โดยที่กลุ่มอายุน้อย 15-25 ปี บ้านมีทางระบายน้ำต่ำสุดร้อยละ 33.7 และกลุ่มอายุ 36-49 ปี บ้านมีทางระบายน้ำร้อยละ 41.6 สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ

แบบแผนดังกล่าวยังเป็นจริงส่วนใหญ่ เมื่อควบคุมด้วยปัจจัยการศึกษาของสตรี โดยมีข้อยกเว้นในระดับการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีข้อน่าสังเกตว่า การมีทางระบายน้ำมีแนวโน้มสูงขึ้น เมื่อระดับการศึกษาสูงขึ้น อาทิเช่น ในกลุ่มสตรีที่มีการศึกษาค่าต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีเพียงร้อยละ 29.5 มีเพียงร้อยละ 29.5 ของกลุ่มสตรีอายุ 36-49 ปี แต่ในระดับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีถึงร้อยละ 63.2 ของสตรีกลุ่มอายุเดียวกันซึ่งนับว่าสูงที่สุด เมื่อทดสอบด้วยค่าสถิติไคร์-สแควร์ ( $\chi^2$ ) พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติคือค่าไคร์-สแควร์ ( $\chi^2$ ) = 2.38 แสดงว่าอายุของภรรยาไม่มีความสัมพันธ์กับบ้านที่มีทางระบายน้ำ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

### 2.1.4 การกำจัดขยะ

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ขั้นต้นระหว่างอายุของสตรีกับการกำจัดขยะภายในบ้าน พบว่ากลุ่มสตรีที่มีอายุมากขึ้น มีสัดส่วนของการมีที่เก็บขยะสูงขึ้น (ตารางที่ 45) แต่ความแตกต่างระหว่างกลุ่มอายุมีไม่มากนัก และทุกกลุ่มอายุจะมีที่เก็บขยะเกินร้อยละ 50 ทั้งสิ้น

เมื่อควบคุมด้วยปัจจัยด้านการศึกษาของสตรี พบว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นจริงเพียงในระดับการศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในขณะที่ระดับการศึกษาค่าต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 และสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไม่มีแบบแผนที่แน่นอน ข้อที่น่าสังเกตประการหนึ่งก็คือ ในระดับการศึกษาสูง เช่น จากการศึกษาครั้งนี้ค่อนข้างสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สตรีในแต่ละกลุ่มอายุจะมีสัดส่วนของการมีที่เก็บขยะในบ้านสูงกว่าสตรีในกลุ่มอายุเดียวกัน ที่มีระดับการศึกษาค่าต่ำกว่า

กล่าวโดยสรุปถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอายุของสตรีกับตัวแปรด้านการสุขาภิบาล พบว่ามีความสัมพันธ์น้อยมาก ส่วนใหญ่จะไม่มี ความแตกต่างกันมากนักในแต่ละกลุ่มอายุ เมื่อนำตัวแปรด้านลักษณะของน้ำดื่ม น้ำใช้ ทางระบายน้ำและการกำจัดขยะมาพิจารณา และแม้แต่ควบคุมด้วยปัจจัยด้านการศึกษาของสตรี ก็ไม่พบแบบแผนที่คงเส้นคงวาในแต่ละระดับการศึกษา

ตารางที่ 44 ร้อยละของบ้านที่มีการระบายน้ำ จำแนกตามอายุของภรรยาและการศึกษา  
ของภรรยา

การศึกษาของภรรยา และอายุของภรรยา	บ้านที่มีทางระบายน้ำ		รวม
	มี	ไม่มี	
<b>รวมทุกระดับการศึกษา</b>			
15-25	33.7	66.3	29.0 (175)
26-35	38.8	61.2	41.5 (250)
36-49	41.6	58.4	29.5 (178)
รวม	38.1 (230)	61.9 (373)	100 (603)
<b>ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
15-25	42.9	57.1	20.8 (21)
26-35	30.6	69.4	35.6 (36)
36-49	29.5	70.5	43.6 (44)
รวม	32.7 (33)	67.3 (68)	100.0 (101)
<b>จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
15-25	30.5	69.5	25.5 (95)
26-35	37.7	62.3	43.5 (162)
36-49	42.6	57.4	31.0 (115)
รวม	37.4 (139)	62.6 (233)	100.0 (372)
<b>สูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
15-25	35.6	64.4	45.4 (59)
26-35	48.1	51.9	40.0 (52)
36-49	63.2	36.8	14.6 (19)
รวม	44.6 (58)	55.4 (72)	100.0 (130)

$$\chi^2 = 2.389 \quad P\text{-Value} > 0.05$$

ตารางที่ 45 ร้อยละของการกำจัดขยะ จำแนกตามอายุของภรรยาและการศึกษาของภรรยา

การศึกษาของภรรยา และอายุของภรรยา	การกำจัดขยะ		รวม
	มีที่เก็บ	ไม่มี	
<b>รวมทุกระดับการศึกษา</b>			
15-25	55.9	44.1	29.0 (179)
26-35	55.9	44.1	41.5 (256)
36-	60.4	39.6	29.5 (182)
<b>รวม</b>	<b>57.2 (353)</b>	<b>42.8 (264)</b>	<b>100.0 (617)</b>
<b>ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
15-25	57.1	42.9	20.0 (21)
26-35	61.5	38.5	37.1 (39)
36-49	57.8	42.2	42.9 (45)
<b>รวม</b>	<b>59.0 (62)</b>	<b>41. (43)</b>	<b>100.0 (105)</b>
<b>จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
15-25	49.5	50.5	25.2 (95)
26-35	53.7	46.3	43.5 (164)
36-49	61.0	39.0	31.3 (118)
<b>รวม</b>	<b>54.9 (207)</b>	<b>45.1 (170)</b>	<b>100.0 (377)</b>
<b>สูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
15-25	65.1	34.9	46.7 (63)
26-35	58.5	41.5	39.3 (53)
36-49	63.2	36.8	14.0 (19)
<b>รวม</b>	<b>62.2 (84)</b>	<b>37.8 (51)</b>	<b>100.0 (135)</b>

$$\chi^2 = 1.09$$

$$P - \text{Value} > 0.05$$

2.2 จำนวนบุตรที่มีชีวิต จากการศึกษาวิจัยในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนบุตรที่มีชีวิตกับวิธีการเตรียมน้ำให้สะอาดก่อนดื่ม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันเลยระหว่างกลุ่มที่มีบุตรที่มีชีวิตต่างกัน (อุทซงค์ ฤทธลบุตร 2524 : 145)

### 2.2.1 ลักษณะของน้ำดื่ม

เมื่อศึกษาถึง เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันกับน้ำดื่ม ตารางที่ 46 พบว่า ส่วนใหญ่สตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันทุกกลุ่มตั้งแต่ มี 1 คนจนถึง 5 คนขึ้นไปจะดื่มน้ำประปา โดยที่ร้อยละของการใช้น้ำประปา เป็นน้ำดื่มเพิ่มขึ้นตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน กล่าวคือ จำนวนบุตรที่มีชีวิตน้อยที่สุดคือ 1 คน มีการใช้น้ำประปาเป็นน้ำดื่มน้อยที่สุดคือร้อยละ 70.4 ในขณะที่กลุ่มสตรีที่มีบุตรมากตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปสูงถึงร้อยละ 85.0

แต่ เมื่อนำปัจจัยด้านการศึกษามาพิจารณาร่วมด้วย พบว่า แบบแผน เป็นไปเช่น เดิมทุกระดับการศึกษา กล่าวคือกลุ่มสตรีที่มีการศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีบุตร 1 คน ดื่มน้ำประปาดำสุดร้อยละ 71.5 ในขณะที่กลุ่มสตรีมีบุตรมาก 5 คนขึ้นไปดื่มน้ำประปาสูงสุคร้อยละ 86.5 ส่วนระดับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสตรีที่มีบุตรมากจะดื่มน้ำประปาสูงกว่าสตรีที่มีบุตรน้อย เช่นกัน เมื่อทดสอบด้วยค่าสถิติไคร้-สแควร์ ( $\chi^2$ ) พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติคือค่าไคร้-สแควร์ ( $\chi^2$ ) = 11.83 แสดงว่า จำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันไม่มีความสัมพันธ์กับน้ำดื่ม

### 2.2.2 ลักษณะของน้ำใช้

เมื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันกับน้ำใช้ในตารางที่ 47 พบว่า สตรีที่มีบุตรมีชีวิตรอยู่ในปัจจุบันทุกกลุ่มไม่ว่ากลุ่มที่มีบุตรน้อยหรือกลุ่มที่มีบุตรมากจะใช้น้ำประปา เป็นส่วนใหญ่ โดยที่ไม่มีความสัมพันธ์เด่นชัด กลุ่มที่มีบุตรตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปใช้น้ำประปาดำสุดเพียงร้อยละ 78.4 ส่วนกลุ่มที่มีบุตร 2 คนใช้น้ำประปาสูงสุคร้อยละ 89.1

เมื่อนำปัจจัยการศึกษามาพิจารณาร่วมด้วย พบว่าสตรีกลุ่มที่มีบุตรน้อย และกลุ่มสตรีที่มีบุตรมาก และการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จะใช้น้ำประปาในระดับต่ำกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือร้อยละ 76.2 และ 78.9 ตามลำดับ ในขณะที่สตรีกลุ่มที่มีบุตร 2 คน และ 3-4 คน จะใช้น้ำประปาร้อยละ 80.0 และ 90.9 ตามลำดับ ส่วนสตรีที่มีการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทุกกลุ่มจะใช้น้ำประปาอยู่ในระดับสูง

ตารางที่ 46 ร้อยละของน้ำดื่ม จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันและการศึกษา  
ของภรรยา

การศึกษาของภรรยา และจำนวนบุตรที่มี ชีวิตในปัจจุบัน	ลักษณะของน้ำดื่ม		รวม
	น้ำประปา.	น้ำคลอง, น้ำฝน	
<u>รวมทุกระดับการศึกษา</u>			
1	70.4	29.6	30.5 (169)
2	72.1	27.9	29.8 (165)
3-4	78.8	21.2	28.9 (160)
5 คนขึ้นไป	85.0	15.0	10.8 (60)
รวม	75.0 (415)	25.0 (139)	100.0 (554)
<u>ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</u>			
1	76.2	23.8	21.6 (21)
2	77.3	22.7	22.7 (22)
3-4	78.7	21.3	36.1 (35)
5 คนขึ้นไป	79.0	21.0	19.6 (19)
รวม	80.4 (78)	19.6 (19)	100.0 (97)
<u>จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</u>			
1	71.5	28.5	26.7 (91)
2	73.0	26.0	30.5 (104)
3-4	78.9	21.1	32.0 (109)
5 คนขึ้นไป	86.5	13.5	10.8 (37)
รวม	76.2 (260)	23.8 (81)	100.0 (341)

ตารางที่ 46. (ต่อ)

การศึกษาของภรรยา และจำนวนบุตรที่มี ชีวิตในปัจจุบัน	ลักษณะของน้ำดื่ม		
	น้ำประปา	น้ำคลอง, น้ำฝน	รวม
<u>สูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</u>			
1	63.7	36.3	49.1 (57)
2	64.1	35.9	33.6 (39)
3-4	64.5	37.5	13.8 (16)
5 คนขึ้นไป			3.5 (4)*
รวม	66.4 (77)	33.6 (39)	100.0 (116)

$$\chi^2 = 11.83 \quad P - \text{Value} > 0.05$$

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 47 ร้อยละของน้ำใช้ จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันและการศึกษา  
ของภรรยา

การศึกษาของภรรยา และจำนวนบุตรที่มี ชีวิตในปัจจุบัน	ลักษณะของน้ำใช้		
	น้ำประปา	น้ำคลอง, น้ำฝน	รวม
<b>รวมทุกระดับการศึกษา</b>			
1	84.5	15.5	30.4(168)
2	89.1	10.9	29.5(165)
3-4	83.7	16.3	28.9(160)
5 คนขึ้นไป	78.4	21.6	10.8(60)
<b>รวม</b>	<b>85.0(470)</b>	<b>15.0(83)</b>	<b>100.0(553)</b>
<b>ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา 4</b>			
1	76.2	23.8	21.6(21)
2	90.9	9.1	22.7(22)
3-4	80.0	20.0	36.1(35)
5 คนขึ้นไป	78.9	21.1	19.6(19)
<b>รวม</b>	<b>81.4</b>	<b>18.6(18)</b>	<b>100.0(97)</b>
<b>จบชั้นประถมศึกษา 4</b>			
1	83.6	16.4	26.7(91)
2	87.5	12.5	30.5(104)
3-4	83.5	16.5	32.0(109)
5 คนขึ้นไป	75.6	24.4	10.8(37)
<b>รวม</b>	<b>83.9(286)</b>	<b>16.1(55)</b>	<b>100.0(341)</b>



ตารางที่ 47 (ต่อ)

การศึกษาของภรรยา และจำนวนบุตรที่มี ชีวิตในปัจจุบัน	ลักษณะของน้ำใช้		
	น้ำประปา	น้ำคลอง, น้ำฝน	รวม
<u>สูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</u>			
1	89.3	10.7	48.7(56)
2	92.3	7.7	33.9(39)
3-4	93.8	6.2	13.9(16)
5 คนขึ้นไป		-	3.5(4) <sup>*</sup>
รวม	91.3 (105)	8.7(10)	100.0(115)

$$x^2 = 9.40 \quad P - \text{Value} > 0.05$$

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

### 2.2.3 การระบายน้ำ

เมื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน กับทางระบายน้ำในตารางที่ 48 พบว่า ส่วนใหญ่สตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันทุกกลุ่ม บ้านจะไม่มีทางระบายน้ำ โดยที่ความแตกต่างระหว่างกลุ่มมีน้อยมาก ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนบุตรที่มีชีวิตต่างกันกับบ้านที่มีทางระบายน้ำไม่ปรากฏอย่างชัดเจน ในกลุ่มสตรีที่มีบุตรน้อย 1 คน และ 2 คน บ้านจะมีทางระบายน้ำร้อยละ 37.3 และ 38.8 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มสตรีที่มีบุตรมาก 3-4 คน และ 5 คน ขึ้นไป บ้านมีทางระบายน้ำร้อยละ 42.7 และ 40.0 ตามลำดับ

เมื่อนำปัจจัยการศึกษามาพิจารณาพร้อมด้วย พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ เช่น เดิม ในกลุ่มสตรีที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่าประถมศึกษา ส่วนในระดับการศึกษา จบชั้นประถมศึกษา และสูงกว่าชั้นประถมศึกษา พบว่าร้อยละของบ้านที่มีทางระบายน้ำเพิ่มสูงขึ้นตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน อาทิ เช่น ในระดับการศึกษาจบชั้นประถมศึกษา สตรีที่มีบุตรที่มีชีวิต 1 คน บ้านมีทางระบายน้ำค่าสุดคือร้อยละ 34.4 สัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 35.9 เมื่อมีบุตรมีชีวิต 2 คน และเป็นร้อยละ 42.2 และ 45.5 เมื่อมีบุตรมีชีวิตเพิ่มขึ้นเป็น 3-4 คน และ 5 คนขึ้นไปตามลำดับ

### 2.2.4 การกำจัดขยะ

เมื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันกับการกำจัดขยะ ในตารางที่ 71 พบว่า กลุ่มสตรีที่มีบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันน้อยเพียง 1 คน จะมีที่ใส่ขยะสูงที่สุดถึงร้อยละ 60.9 มากกว่าสตรีกลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่สตรีที่มีบุตรมากจำนวน 5 คนขึ้นไป บ้านมีที่ใส่ขยะค่าสุดร้อยละ 49.2

เมื่อนำการศึกษามาพิจารณาพร้อมด้วย ยังพบว่าสตรีที่มีบุตรน้อย จะมีที่ใส่ขยะสูงกว่าสตรีกลุ่มที่มีบุตรมากในแต่ละระดับการศึกษา เช่น ในระดับการศึกษาที่จบชั้นประถมศึกษา สตรีกลุ่มที่มีบุตรน้อย 1 คน จะมีที่ใส่ขยะร้อยละ 56.0 ในขณะที่สตรีกลุ่มที่มีบุตรมาก 5 คนขึ้นไปมีที่ใส่ขยะเพียงร้อยละ 41.7 เท่านั้น และในระดับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษา สตรีกลุ่มที่มีบุตรน้อย 1 คน จะมีที่ใส่ขยะสูงที่สุดร้อยละ 66.7

ตารางที่ 4e ร้อยละของบ้านที่มีทางระบายน้ำ จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันและ  
การศึกษาของภรรยา

การศึกษาของภรรยา และจำนวนบุตรที่มี ชีวิตในปัจจุบัน	บ้านที่มีทางระบายน้ำ		รวม
	มี	ไม่มี	
<b>รวมทุกระดับการศึกษา</b>			
1	37.3	62.7	30.7 (166)
2	38.0	62.0	30.1 (163)
3-4	42.7	57.3	29.0 (157)
5 คนขึ้นไป	40.0	60.0	10.2 (55)
รวม	39.4 (213)	60.6 (328)	100.0 (541)
<b>ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
1	33.3	66.7	22.6 (21)
2	27.3	22.7	23.7 (22)
3-4	37.5	62.5	34.4 (32)
5 คนขึ้นไป	33.3	66.7	19.3 (18)
รวม	33.3 (31)	66.7 (62)	100.0 (93)
<b>จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
1	34.4	65.6	26.9 (90)
2	35.9	64.1	30.7 (103)
3-4	42.2	57.8	32.5 (109)
5 คนขึ้นไป	45.5	54.5	9.9 (33)
รวม	38.5 (129)	61.5 (206)	100.0 (335)

ตารางที่ 48 (ต่อ)

การศึกษาของภรรยา และจำนวนบุตรที่มี ชีวิตในปัจจุบัน	บ้านที่มีทางระบายน้ำ		รวม
	มี	ไม่มี	
<u>สูงกว่าชั้นประตูปี่ 4</u>			
1	43.6	56.4	48.7 (55)
2	50.0	50.0	33.6 (38)
3-4	56.2	43.8	14.2 (16)
5 คนขึ้นไป	25.0	75.0	3.5 (4)
รวม (ง)	46.9 (53)	53.1 (60)	100.0 (113)

$$\chi^2 = 1.13$$

$$P - \text{Value} > 0,05$$

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 49 ร้อยละของการกำจัดขยะ จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน และการ  
ศึกษาของภรรยา

การศึกษาของภรรยา และจำนวนบุตรที่มี ชีวิตในปัจจุบัน	การกำจัดขยะ		รวม
	มีที่ใส่ขยะ	ไม่มี	
<b>รวมทุกระดับการศึกษา</b>			
1	60.9	39.1	30.9 (169)
2	54.5	45.5	29.8 (165)
3-4	56.9	43.1	28.9 (160)
5 คนขึ้นไป	49.2	50.8	10.7 (59)
<b>รวม</b>	<b>56.6 (313)</b>	<b>43.4 (240)</b>	<b>100.0 (553)</b>
<b>ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา 4</b>			
1	66.7	33.3	21.6 (21)
2	50.0	50.0	22.7 (22)
3-4	60.0	40.0	36.1 (35)
5 คนขึ้นไป	63.2	36.8	19.6 (19)
<b>รวม</b>	<b>59.8 (58)</b>	<b>40.2 (39)</b>	<b>100.0 (97)</b>
<b>จบชั้นประถมศึกษา 4</b>			
1	56.0	44.0	26.8 (91)
2	54.8	45.2	30.6 (104)
3-4	55.0	45.0	32.0 (109)
5 คนขึ้นไป	41.7	58.3	10.6 (36)
<b>รวม</b>	<b>53.8 (183)</b>	<b>46.2 (157)</b>	<b>100.0 (340)</b>

ตารางที่ 49 (ต่อ)

การศึกษาของภรรยา และจำนวนบุตรที่มี ชีวิตในปัจจุบัน	การกำจັดยะ		รวม
	มีที่ใส่ยะ	ไม่มี	
<u>สูงกว่าชั้นประถมปีที่ 4</u>			
1	66.7	33.3	49.2(57)
2	56.4	43.6	33.6(39)
3-4	62.5	37.5	13.8(16)
5 คนขึ้นไป			3.4(4)*
รวม	62.1(72)	37.9(44)	100.0(116)

\* น้อยกว่า 5 ราย

$$\chi^2 = 2.92$$

$$P - \text{Value} > 0.05$$

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

### 2.3 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ปัจจัยด้านจำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยเฉพาะในชุมชนแออัดน่าจะมีความสัมพันธ์กับการอนามัยด้านการสุขาภิบาลของครัวเรือนอยู่ไม่น้อย ซึ่งจะพิจารณาความสัมพันธ์กับตัวแปรการสุขาภิบาลเป็นลำดับไป

#### 2.3.1 ลักษณะของน้ำดื่ม

จากตารางที่ 50 พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ว่าสมาชิกในครัวเรือนจะเป็นเท่าใดจะใช้น้ำประปา เป็นน้ำดื่มทั้งสิ้น ความสัมพันธ์ขั้นต้นพบว่า การใช้น้ำประปา เป็นน้ำดื่มมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นตามจำนวนสมาชิกในบ้าน โดยที่กลุ่มสมาชิกในบ้านที่มีตั้งแต่ 6 คนขึ้นไป ดื่มน้ำประปาสูงสุดถึงร้อยละ 77.8

เมื่อนำปัจจัยด้านการศึกษามาพิจารณาเข้ามามีผลร่วมด้วย พบว่าแบบแผนดังกล่าวยังเป็นจริง โดยเฉพาะระดับการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในขณะที่ในระดับการศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไม่มีแบบแผนที่แน่นอน โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลับพบว่า กลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกในบ้านน้อยที่สุด 1-3 คน จะดื่มน้ำประปาสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ทั้งหมด

#### 2.3.2 ลักษณะของน้ำใช้

เมื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกในบ้านทั้งหมดกับน้ำใช้ในบ้าน พบว่าความสัมพันธ์กับจำนวนสมาชิกในบ้านแตกต่างกันไปจากการใช้น้ำดื่มในตารางที่ 50 กล่าวคือ การใช้น้ำประปา เป็นน้ำใช้มีร้อยละสูงสุด (ร้อยละ 91.0 ในบ้านที่มีสมาชิกในบ้านน้อยที่สุดคือ 1-3 คน ดังค่าตารางที่ 51 กลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกในบ้านตั้งแต่ 6 คนขึ้นไป จะใช้น้ำประปาค่าสุทธ้อยู่ที่ร้อยละ 81.1 โดยมีกลุ่มจำนวนสมาชิกในบ้าน 4-5 คน อยู่ระหว่างกลาง

เมื่อนำปัจจัยการศึกษามาพิจารณาพบ ความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวเพียงกลุ่มสตรีที่มีการศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คือ ในบ้านที่มีสมาชิกน้อย 1-3 คน จะใช้น้ำประปาร้อยละ 88.6 ส่วนในบ้านที่มีสมาชิก 4-5 คนและ 6 คน ขึ้นไปจะใช้น้ำประปาร้อยละ 88.2 และ 76.9 ตามลำดับ ในระดับการศึกษาดำรงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกในบ้าน 4-5 คน จะใช้น้ำประปาค่าสุทธ้อยู่ที่ร้อยละ 68.4 น้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ส่วนในระดับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกในบ้าน 4-5 คน กลับใช้น้ำประปาสูงสุดถึงร้อยละ 95.7 มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ตารางที่ 50 ร้อยละของน้ำดื่ม จำแนกตามจำนวนสมาชิกในบ้านทั้งหมด และการศึกษาของ  
ภรรยา

การศึกษาของภรรยา และจำนวนสมาชิกใน บ้าน	ลักษณะของน้ำดื่ม		
	น้ำประปา	น้ำคลอง, น้ำฝน	รวม
<u>รวมทุกระดับการศึกษา</u>			
1-3	69.3	30.7	28.9 (179)
4-5	76.3	23.7	36.8 (228)
6 คนขึ้นไป	77.8	22.2	34.3 (212)
รวม	74.8 (463)	25.2 (156)	100.0 (619)
<u>ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</u>			
1-3	70.8	29.2	22.9 (24)
4-5	81.6	18.4	36.1 (38)
6 คนขึ้นไป	86.0	14.0	41.0 (43)
รวม	81.0 (85)	19.0 (20)	100.0 (105)
<u>จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</u>			
1-3	67.7	32.4	27.7 (105)
4-5	78.5	21.5	38.0 (144)
6 คนขึ้นไป	78.4	21.6	34.3 (130)
รวม	75.6 (286)	24.5 (93)	100.0 (379)
<u>สูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</u>			
1-3	72.0	28.0	37.0 (50)
4-5	65.2	34.8	34.1 (46)
6 คนขึ้นไป	66.6	33.4	28.9 (39)
รวม	68.1 (92)	31.9 (43)	100.0 (135)

$$\chi^2 = 5.54$$

$$P - \text{Value} > 0.05$$



ตารางที่ 51 ร้อยละของน้ำใช้ จำแนกตามจำนวนสมาชิกในบ้านทั้งหมด และการศึกษาของ  
ภรรยา

การศึกษาของภรรยา และจำนวนสมาชิกใน บ้าน	ลักษณะของน้ำ ใช้		
	น้ำประปา	น้ำคลอง, น้ำฝน	รวม
<b>รวมทุกระดับการศึกษา</b>			
1-3	91.0	9.0	28.7 (178)
4-5	86.4	13.6	36.9 (228)
6 คนขึ้นไป	81.1	18.9	34.3 (212)
รวม	86.0 (531)	14.0 (87)	100.0 (618)
<b>ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาที่ 4</b>			
1-3	91.7	8.3	22.9 (24)
4-5	65.4	31.6	36.1 (38)
6 คนขึ้นไป	88.4	11.6	41.0 (43)
รวม	81.9 (86)	18.1 (19)	100.0 (105)
<b>จบชั้นประถมศึกษาที่ 4</b>			
1-3	88.6	10.4	27.7 (105)
4-5	88.2	11.8	38.0 (144)
6 คนขึ้นไป	76.9	23.1	34.3 (130)
รวม	84.7 (321)	15.3 (58)	100.0 (379)
<b>สูงกว่าชั้นประถมศึกษาที่ 4</b>			
1-3	93.9	6.1	36.6 (49)
4-5	95.7	4.3	34.3 (46)
6 คนขึ้นไป	87.2	12.8	29.1 (39)
รวม	97.5 (121)	7.5 (10)	100.0 (134)

$$\chi^2 = 8.14 \quad P - \text{Value} > 0.05$$

### 2.3.3 ทางระบายน้ำ

เมื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกในบ้านทั้งหมด กับบ้านที่มีทางระบายน้ำในตารางที่ 52 พบว่าส่วนใหญ่จำนวนสมาชิกในบ้านทุกกลุ่มบ้านจะไม่มีทางระบายน้ำ โดยเฉพาะกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกในบ้านน้อย 1-3 คน บ้านจะมีทางระบายน้ำต่ำสุดเพียงร้อยละ 33.3 เมื่อบ้านมีจำนวนสมาชิกมากขึ้น บ้านจะมีทางระบายน้ำเพิ่มขึ้นโดยที่บ้านที่มีสมาชิก 6 คนขึ้นไป บ้านมีทางระบายน้ำร้อยละ 45.5

เมื่อพิจารณาจากระดับการศึกษาพบว่า ไม่พบความสัมพันธ์ที่แน่นอนโดยที่ในระดับการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกในบ้าน 4-5 คน บ้านจะมีทางระบายน้ำต่ำสุดร้อยละ 16.2 และในระดับจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก็ต่ำสุด เช่นเดียวกับมีร้อยละ 34.3 ส่วนในระดับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกในบ้าน 4-5 คน บ้านจะมีทางระบายน้ำสูงสุดถึงร้อยละ 55.6 มากกว่าทุกกลุ่ม

### 2.3.4 การกำจัดขยะ

เมื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกในบ้านทั้งหมดกับการกำจัดขยะในตารางที่ 53 พบว่ากว่าร้อยละ 50.0 ของจำนวนสมาชิกในบ้านทุกกลุ่มจะมีที่เก็บขยะ แต่แทบจะไม่มี ความแตกต่างกัน โดยที่บ้านที่มีจำนวนสมาชิกในบ้าน 4-5 คน จะมีที่เก็บขยะต่ำสุดร้อยละ 54.8 และบ้านที่มีจำนวนสมาชิก 1-3 คน จะมีที่เก็บขยะสูงสุดร้อยละ 59.2

เมื่อพิจารณาจากระดับการศึกษา พบว่า ไม่มีแบบแผนที่แน่นอนเช่นกัน กลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีจำนวนสมาชิกในบ้านน้อย 1-3 คน มีที่เก็บขยะสูงสุดร้อยละ 66.7 ส่วนกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกในบ้าน 4-5 คน จะมีที่เก็บขยะต่ำสุดร้อยละ 50.0 ส่วนในระดับที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวนสมาชิกในบ้าน 1-3 คน มีที่เก็บขยะสูงสุดร้อยละ 58.1 ส่วนกลุ่มที่มีสมาชิกในบ้าน 6 คนขึ้นไป มีที่เก็บขยะต่ำสุดร้อยละ 51.9 ส่วนในระดับที่สูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกในบ้าน 6 คนขึ้นไป กลับมีที่เก็บขยะสูงสุดร้อยละ 71.8 มากกว่าทุกกลุ่ม

สรุปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านจำนวนสมาชิกในบ้านกับการ  
อนามัยด้านสุขาภิบาลไม่พบความสัมพันธ์ที่แน่นอน (consistency) ในแต่ละตัวแปรที่ใช้ในการ  
ศึกษาโดยที่ไม่พบความสัมพันธ์ในรูปแบบที่ชัดเจนกับตัวแปรด้านการกำจัดขยะ แต่ความสัมพันธ์ชั้น  
ต้นระหว่างจำนวนสมาชิกในบ้านกับลักษณะของน้ำดื่ม และทางระบายน้ำในบ้านเป็นไปในลักษณะ  
ที่ว่าจะมีส่วนของการใช้น้ำประปา เป็นน้ำดื่ม และบ้านมีทางระบายน้ำเพิ่มมากขึ้นเมื่อจำนวน  
สมาชิกในบ้าน เพิ่มจำนวนขึ้น แต่เมื่อควบคุมด้วยปัจจัยการศึกษาของสตรีไม่พบความสัมพันธ์ที่แน่  
นอน ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกในบ้านกับน้ำที่ใช้ในบ้าน กลับพบความสัมพันธ์  
ขึ้นต้นว่า เมื่อจำนวนสมาชิกในบ้านเพิ่มมากขึ้น สัดส่วนการใช้น้ำประปา เป็นน้ำใช้จะลดลง อย่าง  
ไรก็ตาม เมื่อนำปัจจัยการศึกษาของสตรีมาพิจารณาร่วมด้วย ก็ไม่พบรูปแบบความสัมพันธ์ที่ชัดเจน  
ในแต่ละระดับการศึกษา จึงสรุปได้ว่าปัจจัยด้านจำนวนสมาชิกในบ้านมีความสัมพันธ์น้อยมากกับการ  
อนามัยด้านการสุขาภิบาล

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 52 ร้อยละของบ้านที่มีทางระบายน้ำ จำแนกตามจำนวนสมาชิกในบ้านทั้งหมด และ การศึกษาของภรรยา

การศึกษาของภรรยาและ จำนวนสมาชิกในบ้าน	บ้านที่มีทางระบายน้ำ		รวม
	มี	ไม่มี	
<b>รวมทุกระดับการศึกษา</b>			
1-3	33.3	66.7	29.3(177)
4-5	35.6	64.4	37.3(225)
6 คนขึ้นไป	45.5	54.5	33.4(202)
รวม	38.2(231)	61.8(373)	100.0(604)
<b>ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา 4</b>			
1-3	29.2	70.8	23.8(24)
4-5	16.2	83.8	36.6(37)
6 คนขึ้นไป	50.0	50.0	39.6(40)
รวม	32.7(33)	67.3(68)	100.0(101)
<b>จบชั้นประถมศึกษา 4</b>			
1-3	35.2	64.8	28.2(105)
4-5	34.3	65.7	38.3(143)
6 คนขึ้นไป	43.2	56.8	33.5(125)
รวม	37.5(140)	62.5(233)	100.0(373)
<b>สูงกว่าชั้นประถมศึกษา 4</b>			
1-3	31.3	68.8	36.9(48)
4-5	55.6	44.4	34.6(45)
6 คนขึ้นไป	48.6	51.4	28.5(37)
รวม	44.6(58)	55.4(72)	100.0(130)

$$\chi^2 = 7.05$$

$$P - \text{Value} > 0.05$$

ตารางที่ 53 ร้อยละของการกำจัดขยะ จำแนกตามจำนวนสมาชิกในบ้านทั้งหมด และการ  
ศึกษาของภรรยา

การศึกษาของภรรยาและ จำนวนสมาชิกในบ้าน	การกำจัดขยะ		รวม
	มีที่เก็บ	ไม่มี	
<u>รวมทุกระดับการศึกษา</u>			
1-3	59.2	40.8	29.0(170)
4-5	54.8	45.2	36.9(228)
6 คนขึ้นไป	57.8	42.2	34.1(211)
รวม	57.1(353)	42.9(265)	100.0(618)
<u>ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</u>			
1-3	66.7	33.3	22.9(24)
4-5	50.0	50.0	36.1(38)
6 คนขึ้นไป	62.8	37.2	41.0(43)
รวม	59.0(62)	41.0(43)	100.0(105)
<u>จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</u>			
1-3	58.1	41.9	27.8(105)
4-5	54.9	45.1	38.1(144)
6 คนขึ้นไป	51.9	48.1	34.1(129)
รวม	54.8(207)	45.2(171)	100.0(378)
<u>สูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</u>			
1-3	58.0	42.0	37.0(50)
4-5	58.7	41.3	34.1(46)
6 คนขึ้นไป	71.8	28.2	28.9(39)
รวม	62.2(84)	37.8(51)	100.0(135)

$$\chi^2 = 0.85$$

$$P - \text{Value} > 0.05$$

### 3. ปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

เป็นปัจจัยที่น่าจะมีผลต่อการปฏิบัติด้านอนามัยของประชากรในเขตชุมชนแออัด ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ใช้ปัจจัยด้านการรับฟังวิทยุรายการสุขภาพ และการดูโทรทัศน์รายการสุขภาพ

#### 3.1 การรับฟังวิทยุรายการสุขภาพ

ดังที่กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า ผู้ฟังวิทยุรายการสุขภาพเป็นประจำ ในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวนน้อยมาก ดังนั้น เมื่อนำมาวิเคราะห์ในรายละเอียด ผลที่ได้ อาจคลาดเคลื่อนหรือผิดไปจากที่ควรจะเป็น ความสัมพันธ์ระหว่างการรับฟังวิทยุรายการสุขภาพ กับตัวแปรด้านเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ แยกวิเคราะห์ได้ดังนี้

##### 3.1.1 ลักษณะของน้ำดื่ม

ตารางที่ 54 แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับฟังวิทยุ รายการสุขภาพ กับน้ำที่ใช้น้ำดื่มในบ้าน ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ไม่ว่าจะรับฟังหรือไม่รับฟังวิทยุรายการ ดังกล่าวก็ตามก็ใช้น้ำประปา เป็นน้ำดื่มทั้งสิ้น โดยที่ร้อยละของการใช้น้ำประปา เป็นน้ำดื่มสูงสุดในกลุ่มที่รับฟังรายการสุขภาพ เป็นบางครั้ง และต่ำสุดในกลุ่มที่รับฟังรายการดังกล่าวเป็นประจำ และเมื่อควบคุมด้วยปัจจัยทางการศึกษาของสตรี ก็ยังพบว่าเป็นจริงในทุกระดับการศึกษา

ข้อค้นพบดังกล่าวจะขัดแย้งกับที่ควรจะเป็น กล่าวคือ กลุ่มที่ รับฟังวิทยุรายการสุขภาพเป็นประจำน่าจะบริโภคน้ำสะอาดคือน้ำประปาในสัดส่วนที่สูง ดังที่ กล่าวมาแล้ว จำนวนตัวอย่างของผู้ที่ตอบว่า ฟังวิทยุรายการสุขภาพเป็นประจำทั้งหมดมี เพียง 28 ราย ซึ่งจัดว่ามีน้อยมาก เมื่อแยกวิเคราะห์ในรายละเอียดทำให้ตัวอย่างดังกล่าวยิ่ง เล็ก ลงไปอีก ผลที่ได้อาจแปรปรวนและไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ เหตุผลอีกประการหนึ่ง อาจ เป็นไปได้ว่า ส่วนหนึ่งของคนเหล่านี้ใช้น้ำฝน เป็นน้ำดื่มหรือถ้าใช้น้ำคลองก็ดื่มก่อนการบริโภค

##### 3.1.2 ลักษณะของน้ำใช้

ลักษณะความสัมพันธ์ขั้นต้นระหว่างการรับฟังวิทยุรายการสุขภาพ กับน้ำที่ใช้ในบ้านคล้ายกันกับความสัมพันธ์กับน้ำดื่ม โดยที่กลุ่มสตรีที่ฟังวิทยุรายการสุขภาพ เป็น บางครั้งจะใช้น้ำประปา เป็นน้ำใช้ ในสัดส่วนที่สูงที่สุดคือร้อยละ 89.5 รองลงมาได้แก่ กลุ่ม

ที่ไม่เคยฟัง 85.3 และต่ำสุดในกลุ่มที่ฟังเป็นประจำ ร้อยละ 78.5 (ตารางที่ 55) ซึ่งเมื่อ  
ควบคุมด้วยปัจจัยด้านการศึกษาแล้ว ก็ยังพบความสัมพันธ์ดังกล่าวส่วนใหญ่ ยกเว้นในกลุ่มระดับ  
การศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กลุ่มสตรีที่รับฟังวิทยุรายการสุขภาพเป็นประจำ ใช้น้ำประปา  
เป็นน้ำใช้สูงสุดถึงร้อยละ 100 ดังที่กล่าวข้างต้นแล้วว่าถ้าขนาดตัวอย่างเล็กมาก อาจมีผลทำ  
ให้ค่าที่ได้มีความแปรปรวน และอาจไม่ตรงต่อแบบแผนที่ควรจะเป็นได้



ศูนย์วิทยุทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 54 ร้อยละของน้ำคืม จำแนกตามการรับฟังวิทยุรายการสุขภาพ และการศึกษา  
ของภรรยา

การศึกษาของภรรยา และการฟังวิทยุราย การสุขภาพ	ลักษณะของน้ำคืม		รวม
	น้ำประปา	น้ำคลอง, น้ำฝน	
<b>รวมทุกระดับการศึกษา</b>			
ฟังเป็นประจำ	60.7	39.3	4.5 (28)
ฟังเป็นบางครั้ง	77.6	22.4	21.7 (134)
ไม่ได้ฟัง	74.8	25.2	73.8 (456)
รวม	74.8 (462)	25.2 (156)	100.0 (618)
<b>ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา 4</b>			
ฟังเป็นประจำ			1.0 (1) <sup>*</sup>
ฟังเป็นบางครั้ง	88.9	11.1	17.1 (18)
ไม่ได้ฟัง	79.1	20.9	81.9 (86)
รวม	81.0 (85)	19.0 (20)	100.0 (105)
<b>จบชั้นประถมศึกษา 4</b>			
ฟังเป็นประจำ	62.6	37.4	4.2 (16)
ฟังเป็นบางครั้ง	80.0	20.0	18.5 (70)
ไม่ได้ฟัง	75.0	25.0	77.3 (292)
รวม	75.4 (285)	24.6 (93)	100.0 (378)
<b>สูงกว่าชั้นประถมศึกษา 4</b>			
ฟังเป็นประจำ	54.6	45.5	8.1 (11)
ฟังเป็นบางครั้ง	69.6	30.4	34.1 (46)
ไม่ได้ฟัง	69.2	30.8	57.8 (78)
รวม	68.1 (92)	31.9 (43)	100.0 (135)

\* น้อยกว่า 5 ราย

$$\chi^2 = 5.30 \quad P - \text{Value} > 0.05$$



ตารางที่ 55 ร้อยละของน้ำใช้ จำแนกตามการรับฟังวิทยุรายการสุขภาพ และการศึกษา  
ของภรรยา

การศึกษาของภรรยา และการฟังวิทยุราย การสุขภาพ	ลักษณะของน้ำใช้		
	น้ำประปา	น้ำคลอง, น้ำฝน	รวม
<b>รวมทุกระดับการศึกษา</b>			
ฟังเป็นประจำ	78.5	21.5	4.5 (28)
ฟังเป็นบางครั้ง	89.5	10.5	21.7 (134)
ไม่ได้ฟัง	85.3	14.7	73.8 (455)
รวม	85.7 (530)	14.1 (87)	100.0 (617)
<b>ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา 4</b>			
ฟังเป็นประจำ	-	100.0	1.0 (11)
ฟังเป็นบางครั้ง	94.4	5.6	17.1 (18)
ไม่ได้ฟัง	80.2	19.8	81.9 (86)
รวม	81.9 (86)	18.1 (19)	100.0 (105)
<b>จบชั้นประถมศึกษา 4</b>			
ฟังเป็นประจำ	68.8	31.2	4.2 (16)
ฟังเป็นบางครั้ง	85.7	14.3	18.5 (70)
ไม่ได้ฟัง	85.31	14.7	77.2 (292)
รวม	84.7 (320)	15.3 (58)	100.0 (378)
<b>สูงกว่าชั้นประถมศึกษา 4</b>			
ฟังเป็นประจำ	100.0	-	8.2 (11)
ฟังเป็นบางครั้ง	93.5	6.5	34.3 (46)
ไม่ได้ฟัง	90.9	9.1	57.6 (77)
รวม	92.5 (124)	7.5 (10)	100.0 (134)

$$x^2 = 6.78$$

$$P - \text{Value} > 0.05$$

### 3.1.3 ทางระบายน้ำ

ในเรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการรับฟังวิทยุรายการ สุธภาพกับบ้านมีทางระบายน้ำ ตารางที่ 56 พบว่าสตรีทุกกลุ่มส่วนใหญ่บ้านจะไม่มีทางระบายน้ำ และไม่มี ความแตกต่างกันมากนัก และกลุ่มสตรีที่ไม่ได้ฟังวิทยุรายการสุทธภาพจะไม่มีทางระบายน้ำสูงสุดคือร้อยละ 62.1 ส่วนกลุ่มสตรีที่ฟังวิทยุรายการสุทธภาพ เป็นประจำไม่มีทางระบายน้ำต่ำสุดคือร้อยละ 55.6 โดยที่กลุ่มที่ฟัง เป็นบางครั้งอยู่ระหว่างกลางร้อยละ 61.7

เมื่อนำปัจจัยการศึกษามาพิจารณาพร้อมด้วย สตรีทุกกลุ่มจะมีทางระบายน้ำเพิ่มขึ้น เมื่อการศึกษาสูงขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มที่ฟังวิทยุรายการสุทธภาพเป็นประจำ บ้านจะมีทางระบายน้ำสูงสุดในแต่ละระดับการศึกษา จะเห็นได้จากกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสตรีที่ฟังวิทยุรายการสุทธภาพเป็นประจำบ้านจะมีทางระบายน้ำสูงถึงร้อยละ 50.0 ในขณะที่กลุ่มที่ได้ฟังมีเพียงร้อยละ 41.6 เมื่อทดสอบด้วยค่าสถิติไคร้-สแควร์ ( $x^2$ ) พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติคือค่าไคร้-สแควร์ ( $x^2$ ) = 0.45 ซึ่งแสดงว่าการฟังวิทยุรายการสุทธภาพมีความสัมพันธ์กับบ้านมีทางระบายน้ำ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

### 3.1.4 การกำจัดขยะ

ค่าของความสัมพันธระหว่างปัจจัยการรับฟังวิทยุรายการสุทธภาพกับการกำจัดขยะภายในบ้าน แสดงถึงความแปรปรวนในลักษณะที่คล้ายกันกับในเรื่องลักษณะของน้ำดื่ม โดยที่กลุ่มสตรีที่ไม่ได้ฟังรายการสุทธภาพทางวิทยุเลย บ้านมีที่เก็บขยะ ในสัดส่วนสูงสุดร้อยละ 58.5 และต่ำสุดในกลุ่มผู้ที่ฟังรายการดังกล่าวเป็นประจำ (ร้อยละ 46.4) ซึ่งก็ต่ำกว่ากันไม่มากนัก (ตารางที่ 57)

เมื่อนำปัจจัยด้านการศึกษา เข้ามาพิจารณาพร้อมด้วย ไม่พบแบบแผนที่แน่นอน กล่าวคือ ในระดับการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มที่รับฟังวิทยุรายการสุทธภาพเป็นบางครั้งบ้านมีที่เก็บขยะในร้อยละที่สูงที่สุดคือร้อยละ 61.1 ในขณะที่กลุ่มที่ไม่ได้ฟังมีร้อยละสูงสุดในระดับการศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ร้อยละ 56.4) และสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ร้อยละ 65.4) ในระดับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีข้อที่น่าสังเกตว่า กลุ่มที่มีการกำจัดขยะในบ้านต่ำสุด เป็นกลุ่มสตรีที่ฟังวิทยุรายการสุทธภาพเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 56.5)

กล่าวโดยสรุปแล้วความสัมพันธ์ระหว่างการรับฟังวิทยุรายการ  
 สุขภาพกับการอนามัยด้านการสุขภาพของประชากรในชุมชนแออัดจากการศึกษาครั้งนี้ไม่พบ  
 ความสัมพันธ์ที่แน่นอน โดยเฉพาะพบว่าความสัมพันธ์ขึ้นต้นแปรปรวนไปจากที่คาดหวัง โดยเฉพาะ  
 เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านน้ำดื่ม น้ำใช้ และการกำจัดขยะ แต่เมื่อควบคุมด้วย  
 ปัจจัยด้านการศึกษาไม่พบรูปแบบของความสัมพันธ์ที่แน่นอน ซึ่งปัญหาในการวิเคราะห์ก็คือจำนวน  
 ผู้ฟังวิทยุรายการสุขภาพเป็นประจำ ในตัวอย่างของการศึกษาครั้งนี้มี เพียง 28 ราย ซึ่งเมื่อ  
 นำมาวิเคราะห์ร่วมกับตัวแปรอื่น ๆ ทำให้ขนาดตัวอย่างดังกล่าวยิ่งเล็กลงไปอีก ค่าของความ  
 สัมพันธ์จึงแปรปรวนไปได้ อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการรับฟังวิทยุรายการ  
 สุขภาพกับทางระบายน้ำพบว่ามีความเป็นไปตามที่คาดหวังเอาไว้ กล่าวคือสตรีที่รับฟังราย  
 การสุขภาพเป็นประจำ บ้านจะมีทางระบายน้ำในสัดส่วนที่สูงสุด รองลงมา ได้แก่กลุ่มที่รับฟังเป็น  
 บางครั้ง และต่ำสุดในกลุ่มที่ไม่เคยฟัง ความสัมพันธ์ดังกล่าวยังเป็นจริง ส่วนใหญ่เมื่อควบคุม  
 ด้วยตัวแปรด้านการศึกษา



ศูนย์วิทยุทรัพยากร  
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 56 ร้อยละของบ้านที่มีทางระบายน้ำ จำแนกตามการรับฟังวิทยุรายการสุขภาพ และการศึกษาของภรรยา

การศึกษาของภรรยา และการฟังวิทยุรายการ สุขภาพ	บ้านที่มีทางระบายน้ำ		รวม
	มี	ไม่มี	
<b>รวมทุกระดับการศึกษา</b>			
ฟังเป็นประจำ	44.4	55.6	4.5 (27)
ฟังเป็นบางครั้ง	38.3	61.7	21.2 (128)
ไม่ได้ฟัง	37.9	62.1	74.3 (448)
รวม	38.3 (231)	61.7 (372)	100.0 (603)
<b>ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
ฟังเป็นประจำ			1.0 (1)*
ฟังเป็นบางครั้ง	22.2	77.8	17.8 (18)
ไม่ได้ฟัง	35.4	64.5	81.2 (82)
รวม	32.7 (33)	67.3 (68)	100.0 (101)
<b>จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
ฟังเป็นประจำ	43.8	56.2	4.3 (16)
ฟังเป็นบางครั้ง	35.8	64.2	18.0 (67)
ไม่ได้ฟัง	37.7	63.3	77.7 (289)
รวม	37.6 (140)	62.4 (232)	100.0 (372)
<b>สูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
ฟังเป็นประจำ	50.0	50.0	7.7 (10)
ฟังเป็นบางครั้ง	48.8	51.2	33.1 (43)
ไม่ได้ฟัง	41.6	58.4	59.2 (77)
รวม	44.6	55.4 (72)	100.0 (130)

\* น้อยกว่า 5 ราย

$$\chi^2 = 0.45$$

P - Value > 0.05

ตารางที่ 57 ร้อยละของการกำจัดขยะ จำแนกตามการรับฟังวิทยุรายการสุขภาพ และการ  
ศึกษาของภรรยา

การศึกษาของภรรยา และการฟังวิทยุรายการ สุขภาพ	การกำจัดขยะ		รวม
	มีที่เก็บ	ไม่มี	
<b>รวมทุกระดับการศึกษา</b>			
ฟังเป็นประจำ	46.4	53.6	4.5 (28)
ฟังเป็นบางครั้ง	54.5	45.5	21.7 (34)
ไม่ได้ฟัง	58.5	41.5	73.8 (455)
รวม	57.1 (352)	42.9 (265)	100.0 (617)
<b>ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
ฟังเป็นประจำ			1.0 (1)*
ฟังเป็นบางครั้ง	61.1	38.9	17.1 (18)
ไม่ได้ฟัง	59.3	40.7	81.9 (86)
รวม	59.0 (62)	41.0 (43)	100.0 (105)
<b>จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
ฟังเป็นประจำ	37.5	62.5	4.2 (16)
ฟังเป็นบางครั้ง	51.4	48.6	18.6 (70)
ไม่ได้ฟัง	56.4	43.6	77.2 (291)
รวม	54.6 (206)	45.4 (171)	100.0 (377)
<b>สูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
ฟังเป็นประจำ	63.6	36.4	8.1 (11)
ฟังเป็นบางครั้ง	56.5	43.5	34.1 (46)
ไม่ได้ฟัง	65.4	34.6	57.8 (78)
รวม	62.2 (84)	37.8 (51)	100.0 (135)

\* ค่ากว่า 5 ราย

$$\chi^2 = 2.02$$

P - Value > 0.05

### 3.2 การดูโทรทัศน์รายการสุขภาพ

ความสัมพันธ์ระหว่างการดูโทรทัศน์รายการสุขภาพกับการอนามัยด้านการสุขาภิบาลในครัวเรือน แยกพิจารณาได้ดังนี้

#### 3.2.1 ลักษณะของน้ำดื่ม

ตารางที่ 58 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างการดูโทรทัศน์รายการสุขภาพกับน้ำดื่มในบ้าน ซึ่งพบว่ากลุ่มที่ดูโทรทัศน์รายการสุขภาพเป็นบางครั้งมีสัดส่วนของการใช้น้ำประปาเป็นน้ำดื่มสูงสุด ร้อยละ 77.8 รองลงไปได้แก่ กลุ่มที่ไม่ได้ดู ร้อยละ 74.9 และต่ำสุดในกลุ่มที่ดูเป็นประจำ ร้อยละ 64.8 อย่างไรก็ตาม เมื่อนำปัจจัยด้านการศึกษาของสตรีมาพิจารณาร่วมด้วย พบว่า แบบแผนความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นจริงเฉพาะระดับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในขณะที่ในระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มที่ไม่ได้ดูรายการสุขภาพเลย ใช้น้ำประปาเป็นน้ำดื่มสูงสุด ร้อยละ 85.1 ในขณะที่ระดับการศึกษาลดลงถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มที่ไม่ได้ดูกลับใช้น้ำประปาเป็นน้ำดื่มในสัดส่วนต่ำสุดคือ ร้อยละ 72.5 เทียบกับกลุ่มที่ดูบางครั้ง ร้อยละ 80.2 ซึ่งเป็นอัตราที่สูงสุดในระดับการศึกษาดังกล่าว

ข้อที่น่าสังเกตก็คือ ในระดับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มที่ดูรายการสุขภาพเป็นประจำ ใช้น้ำประปาเป็นน้ำบริโภคน้ำดื่มมากที่สุดคือร้อยละ 43.4 เหตุผลที่พออธิบายได้ก็คือ ขนาดตัวอย่างของคนกลุ่มนี้มีน้อย อาจมีผลทำให้ค่าร้อยละที่ได้แปรปรวนไปจากที่ควรจะเป็น เหตุผลที่อาจจะเป็นไปได้อีกประการหนึ่งก็คือ คนกลุ่มนี้ส่วนหนึ่งอาจใช้น้ำฝนเป็นน้ำดื่มด้วย หรืออาจใช้น้ำดื่มเพื่อให้สะอาดขึ้น

#### 3.2.2 ลักษณะของน้ำใช้

ความสัมพันธ์ระหว่างการดูโทรทัศน์รายการสุขภาพกับน้ำที่ใช้ในบ้าน แสดงค่าไว้ในตารางที่ 59 สิ่งที่น่าสนใจก็คือ การใช้น้ำประปาเป็นน้ำใช้ในระดับที่สูงมาก ไม่ว่าจะดูหรือไม่ดูรายการสุขภาพก็ตาม และเมื่อเทียบกับตารางที่ 58 แล้ว จะเห็นได้ชัดว่า มีการใช้น้ำประปาเป็นน้ำใช้ในสัดส่วนที่สูงกว่าการใช้น้ำประปาเป็นน้ำดื่ม ไม่ว่าจะ เป็นกลุ่มที่ดูโทรทัศน์รายการสุขภาพเป็นประจำ ดูเป็นบางครั้งหรือ ไม่ได้ดู แสดงถึงว่า สำหรับน้ำดื่มนั้น นอกจากน้ำประปาแล้ว ยังมีการใช้น้ำอย่างอื่น โดยเฉพาะน้ำฝนสำหรับบริโภคด้วย

ค่าตารางที่ 59 แสดงถึงว่ามีความแตกต่างกันน้อยมาก ระหว่าง ผู้โทรทัศนัยรายการสุขภาพ ไม่ว่าจะดูเป็นประจำ ดูเพียงบางครั้ง หรือ ไม่ได้ดูเลย ในแง่ของการใช้น้ำประปา เป็นน้ำใช้ และมีแบบแผนคล้ายกันกับลักษณะของน้ำดื่ม กล่าวคือ กลุ่มที่ไม่ได้ดูเลย ใช้น้ำประปา เป็นน้ำใช้ในสัดส่วนที่สูงสุด ร้อยละ 86.0 ถัดมาได้แก่ กลุ่มที่ดูเป็นบางครั้ง ร้อยละ 85.4 และต่ำสุดในกลุ่มที่ดูเป็นประจำ ร้อยละ 82.4

เมื่อควบคุมด้วยตัวแปรการศึกษาของสตรี พบว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวยังเป็นจริงในระดับการศึกษาดำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในขณะที่ในระดับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลับพบความสัมพันธ์ที่กลับกัน กล่าวคือ ผู้ที่ดูรายการสุขภาพเป็นประจำ มีสัดส่วนของการใช้น้ำประปา เป็นน้ำบริโภคสูงสุด ร้อยละ 95.7 รองลงมาได้แก่ กลุ่มที่ดูเป็นบางครั้ง ร้อยละ 91.8 และต่ำสุดในกลุ่มที่ไม่ได้ดูเลย ร้อยละ 91.8

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 58 ร้อยละของน้ำดื่ม จำแนกตามการดูแลรักษาคุณภาพ และการศึกษา  
ของภรรยา

การศึกษาของภรรยา และการดูแลรักษา คุณภาพ	ลักษณะของน้ำดื่ม		
	น้ำประปา	น้ำคลอง, น้ำฝน	รวม
<b>รวมทุกระดับการศึกษา</b>			
ดูเป็นประจำ	64.8	35.2	11.0 (68)
ดูเป็นบางครั้ง	77.8	22.2	35.5 (220)
ไม่ได้ดู	74.9	25.1	53.5 (331)
รวม	74.8 (463)	25.2 (156)	100.0 (619)
<b>ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
ดูเป็นประจำ	71.4	28.6	6.7 (7)
ดูเป็นบางครั้ง	74.7	25.8	29.5 (31)
ไม่ได้ดู	85.1	14.9	63.8 (67)
รวม	81.0 (85)	19.0 (20)	100.0 (105)
<b>จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
ดูเป็นประจำ	76.3	23.7	10.0 (38)
ดูเป็นบางครั้ง	80.2	19.8	33.2 (126)
ไม่ได้ดู	72.5	27.5	56.8 (215)
รวม	75.5 (286)	24.5 (93)	100.0 (379)
<b>สูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
ดูเป็นประจำ	43.4	56.6	17.0 (23)
ดูเป็นบางครั้ง	74.6	25.4	46.7 (63)
ไม่ได้ดู	70.4	28.6	36.3 (49)
รวม	68.1 (92)	31.9 (43)	100.0 (135)

$$\chi^2 = 4.92$$

$$P - \text{Value} > 0.05$$



ตารางที่ 59 ร้อยละของน้ำใช้ จำแนกตามการดูแลรักษาคุณภาพ และการศึกษา  
ของภรรยา

การศึกษาของภรรยา และการดูแลรักษา คุณภาพ	ลักษณะของน้ำใช้		
	น้ำประปา	น้ำคลอง, น้ำฝน	รวม
<b>รวมทุกระดับการศึกษา</b>			
ดูเป็นประจำ	82.4	17.6	11.0 (68)
ดูเป็นบางครั้ง	85.4	14.6	35.4 (219)
ไม่ได้ดู	86.0	13.0	53.6 (331)
รวม	86.0 (531)	14.0 (87)	100.0 (618)
<b>ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
ดูเป็นประจำ	71.4	28.6	6.7 (7)
ดูเป็นบางครั้ง	74.2	25.8	29.5 (31)
ไม่ได้ดู	86.5	13.5	63.8 (67)
รวม	81.9 (86)	18.1 (19)	100.0 (105)
<b>จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
ดูเป็นประจำ	76.3	23.7	10.0 (38)
ดูเป็นบางครั้ง	85.0	15.0	33.2 (126)
ไม่ได้ดู	86.0	14.0	56.8 (215)
รวม	74.7 (221)	15.3 (58)	100.0 (379)
<b>สูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
ดูเป็นประจำ	95.7	4.3	17.2 (23)
ดูเป็นบางครั้ง	91.9	8.1	46.3 (62)
ไม่ได้ดู	91.8	8.2	36.5 (49)
รวม	92.5 (124)	7.5 (10)	100.0 (134)

$$x^2 = 1.62$$

$$P - \text{Value} > 0.05$$

### 3.2.3 ทางระบายน้ำ

เมื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการดูโทรทัศน์รายการสุขภาพ กับบ้านมีทางระบายน้ำ ตารางที่ 60 พบว่า สตรีกลุ่มที่ดูโทรทัศน์รายการสุขภาพเป็นประจำบ้าน จะมีทางระบายน้ำสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ดูเป็นบางครั้งและไม่ได้ดูคือมีร้อยละ 53.7 ในขณะที่สตรีกลุ่มที่ไม่ได้ดูโทรทัศน์รายการสุขภาพเลย บ้านไม่มีทางระบายน้ำสูงถึงร้อยละ 66.5 ส่วนกลุ่มที่ดูบางครั้ง อยู่ระหว่างกลาง

เมื่อควบคุมด้วยปัจจัยการศึกษาของสตรี ยังพบแบบแผนดังกล่าว เป็นจริงส่วนใหญ่ โดยมีข้อยกเว้นในกลุ่มสตรีที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สตรีกลุ่มที่ดูเป็นบางครั้ง บ้านมีทางระบายน้ำต่ำสุดเพียงร้อยละ 20.0 ส่วนกลุ่มที่ดูเป็นประจำยังสูงที่สุดถึงร้อยละ 57.1 และมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มสตรีที่มีการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และดูรายการสุขภาพเป็นประจำ บ้านจะมีทางระบายน้ำสูงที่สุดถึงร้อยละ 68.2 เมื่อทดสอบด้วยค่าสถิติไคร-สแควร์ ( $\chi^2$ ) พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือค่าไคร-สแควร์ ( $\chi^2$ ) = 10.33 ซึ่งแสดงว่า การดูโทรทัศน์รายการสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับบ้านมีทางระบายน้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

### 3.2.4 การกำจัดขยะ

เมื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการดูโทรทัศน์รายการสุขภาพกับการกำจัดขยะ ในตารางที่ 61 พบว่า ส่วนใหญ่สตรีทุกกลุ่มจะมีที่เก็บขยะ ในตารางที่ 61 พบว่า ส่วนใหญ่สตรีทุกกลุ่มจะมีที่เก็บขยะ ซึ่งมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันมาก โดยกลุ่มสตรีที่ดูโทรทัศน์รายการสุขภาพเป็นประจำมีที่เก็บขยะต่ำที่สุดร้อยละ 54.4 ในขณะที่กลุ่มที่ไม่ดูเป็นบางครั้งและกลุ่มที่ไม่ได้ดูมีที่เก็บขยะร้อยละ 56.4 และ 58.2

เมื่อนำปัจจัยด้านการศึกษาของสตรี มาพิจารณาร่วมด้วยยังพบแบบแผนดังกล่าวในกลุ่มสตรีที่มีการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อาทิ เช่นสตรีที่ดูเป็นประจำมีที่เก็บขยะเพียงร้อยละ 42.9 ในขณะที่สตรีกลุ่มที่ไม่ได้ดู มีที่เก็บขยะสูงที่สุดร้อยละ 62.7 ส่วนในระดับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แบบแผนแตกต่างออกไป โดยที่สตรีกลุ่มที่ไม่ได้ดูจะมีที่เก็บขยะต่ำที่สุดร้อยละ 59.2 ส่วนกลุ่มที่ดูเป็นประจำ มีที่เก็บขยะสูงที่สุดถึงร้อยละ 65.2 ซึ่งแสดงว่าปัจจัยการดูโทรทัศน์รายการสุขภาพ มีผลต่อการกำจัดขยะน้อยมาก

ตารางที่ 60 ร้อยละของบ้านที่มีทางระบายน้ำ จำแนกตามการดูโทรทัศน์รายการสุขภาพ  
และการศึกษาของภรรยา

การศึกษาของภรรยา และการดูโทรทัศน์ รายการสุขภาพ	บ้านที่มีทางระบายน้ำ		รวม
	มี	ไม่มี	
<b>รวมทุกระดับการศึกษา</b>			
ดูเป็นประจำ	53.7	46.3	11.1(67)
ดูเป็นบางครั้ง	40.6	59.4	35.1(212)
ไม่ได้ดู	33.5	66.5	53.8(325)
รวม	48.2(231)	61.8(373)	100.0(604)
<b>ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาที่ 4</b>			
ดูเป็นประจำ	57.1	42.9	6.9(7)
ดูเป็นบางครั้ง	20.0	80.0	29.7(30)
ไม่ได้ดู	35.9	64.1	63.4(64)
รวม	32.7(33)	67.3(68)	100.0(101)
<b>จบชั้นประถมศึกษาที่ 4</b>			
ดูเป็นประจำ	44.7	55.3	10.2(38)
ดูเป็นบางครั้ง	43.9	56.1	33.0(123)
ไม่ได้ดู	32.5	67.5	56.8(212)
รวม	37.5(140)	62.5(233)	100.0(373)
<b>สูงกว่าชั้นประถมศึกษาที่ 4</b>			
ดูเป็นประจำ	68.2	31.8	16.9(22)
ดูเป็นบางครั้ง	44.1	55.9	45.4(59)
ไม่ได้ดู	34.7	65.3	37.7(49)
รวม	44.6(58)	55.4(72)	100.0(130)

$$\chi^2 = 10.33 \quad p - \text{Value} < 0.05$$

ตารางที่ 61 ร้อยละของการกำจัดขยะ จำแนกตามการดูโทรทัศน์รายการสุขภาพ และการ  
ศึกษาของภรรยา

การศึกษาของภรรยา และการดูโทรทัศน์ รายการสุขภาพ	การกำจัดขยะ		รวม
	มีที่เก็บ	ไม่มี	
<b>รวมทุกระดับการศึกษา</b>			
ดูเป็นประจำ	54.4	45.6	11.0 (68)
ดูเป็นบางครั้ง	56.4	43.6	35.6 (220)
ไม่ได้ดู	58.2	41.8	53.4 (330)
<b>รวม</b>	<b>57.1 (353)</b>	<b>42.9 (265)</b>	<b>100.0 (618)</b>
<b>ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
ดูเป็นประจำ	42.9	57.1	6.7 (7)
ดูเป็นบางครั้ง	54.8	45.2	29.5 (31)
ไม่ได้ดู	62.7	37.3	63.8 (67)
<b>รวม</b>	<b>59.0 (62)</b>	<b>41.0 (43)</b>	<b>100.0 (105)</b>
<b>จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
ดูเป็นประจำ	50.0	50.0	10.1 (38)
ดูเป็นบางครั้ง	53.2	46.8	33.3 (126)
ไม่ได้ดู	56.5	43.5	56.6 (214)
<b>รวม</b>	<b>54.8 (207)</b>	<b>45.2 (171)</b>	<b>100.0 (373)</b>
<b>สูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</b>			
ดูเป็นประจำ	65.2	34.8	17.0 (23)
ดูเป็นบางครั้ง	63.5	36.5	46.7 (63)
ไม่ได้ดู	59.2	40.8	36.3 (49)
<b>รวม</b>	<b>62.2 (84)</b>	<b>17.8 (51)</b>	<b>100.0 (135)</b>

$$\chi^2 = 0.40$$

$$P - \text{Value} > 0.05$$